

jako pense na čas jeho života, čímž dostalo se mu nepochybně povahy zaopatřovacího požitku, kteráž ostatně zřetelně vyniká i z toho, že byla tímto smírem upravena pense i pro manželku žalobcovu pro případ, že by on zemřel. Pohnutka, která dovolatelku k tomu vedla, jest nerozhodná; propustila-li žalobce ze služby za současného závazku, platiti mu určitý důchod na jeho zaopatření na čas života, přiznala mu tím pensi, jak tento důchod ve smíru i označila, a její pokus, věci pravý její význam odníti s poukazem na § 914 obč. zák. musí zůstatí bezúspěšným. Dovolatelka spatřuje v napadeném rozhodnutí neprávem křivdu pro sebe, neboť poskytla-li žalobci onu pensi — jak tvrdí — jen proto, aby jej nadále podržeti nemusila ve službě, kterou by si byl nárok na výslužné vysloužil, jest spravedливо, by mu pensi tu platila, a okolnost, že ji musí zvýšiti přiměřenou kvotou, jak nyní nové zákonné předpisy o zaopatřovacích požitcích bývalých zaměstnanců na velkém majetku pozemkovém čís. 130/21, 189/21 a 215/22 předpisují, jest jen důsledkem těchto nových zákonů. Dovolatelka nedoznala tedy v nižádném směru bezpráví, bylo-li jí napadeným rozsudkem uloženo placení této kvoty, na ni podle §u 11 cit. zák. čís. 130/21 a 215/22 připadající.

Čís. 3399.

Kontribučenské obilní fondy jsou samostatnými právníckými osobami.

Jde o závazek soukromoprávní (§ 1 j. n.), zavázali-li se příslušní činitelé odváděti z kontribučenského obilního fondu příspěvek ku platu učitele lokální školy.

Konkurenční povinnost patrona, pozemkové vrchnosti a obce, přispívati na plat učitele lokální školy, kotvila v právu veřejném.

(Rozh. ze dne 16. ledna 1924, R I 1114/23.)

Okresní školní fond v P. (v Čechách) domáhal se na okresní hospodářské záložně v P. zaplacení 267 Kč 30 h a zjištění povinnosti, odváděti ročně 89 Kč 10 h do pokladny okresního školního fondu v P. Nároky tyto odvozoval z toho, že tu jde o část příjmů učitele v Z., jež prý dříve pozůstávala z povinnosti kontribučenského obilního fondu v Z., odváděti učiteli ročně 2 dolnorakouské měřice pšenice, 6 dolnorakouských měřic žita, 3 dolnorakouské měřice ječmene a 4 dolnorakouské měřice ovsa, což prý dle ustanovení §u 23 zemského zákona ze dne 10. února 1876, čís. 86 z. zák. bylo změněno v peněžní roční dávku 89 K 10 h, jež prý byla posleďně placena 26. února 1909 od okresní hospodářské záložny v M., nyní v P., jež jest nástupcem a právním pokračovatelem kontribučenského obilního fondu v Z. Žalobce opíral nárok na 89 Kč 10 h o protokol ze dne 24. srpna 1857, kterým se prý zastupci a přednostové přiškolených obcí zavázali k odvádění naturální shora uvedené dávky z kontribučenského fondu v Z. a, protože prý byl fond ten utvořen příspěvky usedlíků, tvrdí žalující strana, že usedlíci

uvedeným prohlášením jako podílníci tohoto fondu převzali závazek na sebe. Tento protokol ze dne 24. srpna 1857 pokládá žalující strana co do žalobního důvodu za důvod soukromoprávní, ač tvrdí, že v době, kdy protokol byl sepsán, nebylo zákona, který by jednotlivcům ukládal povinnost, přispívat na náklady na udržení školy a učitele, a že zákonem povinen byl k tomu pouze patron školy (vrchnost). Žalovaná hospodářská záložna vznesla námitku nepřípustnosti pořadu práva, již s o u d p r v é s t o l i c e vyhověl a žalobu odmítl. R e k u r s n í s o u d zamítl námitku nepřípustnosti pořadu práva.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolacímu rekursu.

D ů v o d y:

Jde o námitku nepřípustnosti pořadu práva. Uplatňován jest příspěvek na osobní náklad školy v Z., k němuž se původně zavázal Z-ský kontribučenský obilní fond. Žalobce opírá tento nárok o smlouvu ze dne 24. srpna 1857, o převzetí závazku tohoto žalovanou záložnou a o vydržení. Jak správně rekursní soud uvádí, jest se obíratí pouze otázkou, zda nárok, žalobou uplatňovaný, jest povahy soukromoprávní či veřejnoprávní. Zda se žalobci podaří prokázat nárok po stránce práva hmotného, jest řešiti teprve při rozhodování o věci samé. Předdeslati jest, že závazek nestává se závazkem soukromoprávním pouze proto, že založen byl smlouvou, t. j. formou v soukromém právu běžnou, nýbrž rozhodno jest, zda jde o předmět, ovládaný normami práva veřejného. Jest se proto obíratí zákonnými předpisy, z nichž by v tomto případě otázku tuto bylo možno zodpovědět. V tomto případě jde o zákonné předpisy, jež platily před novou úpravou školství, v sedmém desetiletí předešlého století provedenou. V druhé polovici 18. století počíná mocnější vliv státu na záležitosti školské. Dle všeobecného řádu, zavedeného nejvyšším rozhodnutím ze dne 6. prosince 1774, měly býti t. zv. triviální školy (t. j. školy, jež mimo náboženství učily třem předmětům, čtení, psaní a počtům, t. zv. trivium) zřízeny ve všech místech, kde byly farní kostely nebo od nich vzdálené filiální kostely. Tím rozmnoženy triviální (obecné) školy na venkově, které podle toho, ku kterému kostelu příslušely, zvány byly školami farními nebo školami filiálními. Povinnost, zřídit a udržovati školy takové, uložena obcím za přispění pozemkových vrchností. Nejvyšším rozhodnutím ze dne 11. února 1787 upraven byl pak poměr t. zv. školního patronátu, který mohl býti nuceně připojen k farnímu patronátu; majitel farního patronátu, jsa zároveň patronem školním, byl taktéž povinen, školu, jejíž zřízení dle vydaných pokynů bylo nutno, zřídit a vydržovati. Tím založena mezi školním patronem, pozemkovou vrchností a obcí tak zvaná konkurence pro osobní a věcné náklady školní. Zároveň tím umožněno zakládati triviální školy, které sloužily jen potřebě určité obce, a jež sluly školy lokální. Platové poměry učitelů na těchto všech školách byly upraveny v §§ 167 a násl. tak zv. politického zřízení škol obecních (Manzovo vydání zák. sv. 27 díl I. odst. 1—17, Mayerhoferův Handbuch IV. sv. str. 559 a násl. a Jan Šafránek »Školy České« díl I. str. 217 a násl.).

Toto »zřízení« bylo četnými nařízeními doplňováno; zejména dekretem studijní dvorské komise ze dne 30. září 1827, čís. 5883 nařízeno, že při školách, které mají býti nově zřízeny, jest působiti k tomu, by platy učitelovy (ve výši 130 až 150 zl. konvenční mince ročně) byly kryty z místních pramenů a nemusily se doplňovati z t. zv. školského fondu, který v Praze byl zřízen již v roce 1773. Podotýká se, že do platu učitelského započítával se školní plat, vybíraný od rodičů školních dětí, odměny za služby kostelní a mešní, výnosy z nadací a podobné příjmy učitelovy a že zmíněná konkurence oněch tří činitelů týkala se vlastně jen doplnění platu na výši, školním zřízením předepsanou. V projednávaném případě, jak z předložených archiválních listin patrno, zajištěn byl učitel při lokální škole v Z. listinou ze dne 8. října 1847 plat v zákonné výši z místních pramenů, při čemž k doplnění platu na zákonnou výši přispěla Z-ská vrchnost, zároveň majitelka školního patronátu, a obec Z. Z uvedeného zákonného stavu jest jasno, že tyto obojí konkurenční příspěvky kotví v právu veřejném a ony závazky jsou povahy veřejnoprávní. Ale jinak měla se věc v roce 1857, o což vlastně v tomto případě jde, když měl býti zvýšen plat učitelův ze 130 zl. na 200 zl. konvenční měny ročně. Jak ze zprávy okresního úřadu v P. ze dne 13. října 1857 patrno, nebylo možno částku, k zvýšení platu potřebnou, opatřiti z místních pramenů, a tu se dle oné správy přednostové a zástupci přískolených obcí zavázali, že budou poskytovat ze Z-ského kontribučenského obilního fondu naturální dávky v žalobě uvedené, oceněné tehdy na 26 zl. 30 kr. K. m. Na závazku tohoto kontribučenského obilního fondu, tímto prohlášením přednostů a zástupců oněch obcí prý vzniklém, zakládá žalobce svůj žalobní nárok. Kontribučenské obilní fondy jsou po rozumu patentu ze dne 9. června 1788 samostatným účelovým jménem, a byl účel těchto fondů v tomto patentu jasně stanoven. Jsou tudíž tyto fondy samostatnými právníckými osobami po rozumu §u 26 obč. zák. a to rozdílnými od obcí i od usedlíků (insassů, kontribuentů) jako fyzických osob, v jichž zájmu fondy tyto byly zřízeny. Jak dále ze zákonů shora citovaných, jimiž stanoveny konkurenční příspěvky pro školy, patrno, nepatří kontribučenské obilní fondy mezi činitele, jimž zákonem jsou uloženy konkurenční příspěvky na školy, a nekotví tudíž nárok v žalobě tvrzený v právu veřejném, nýbrž může spočívatí jedině v důvodu soukromoprávním. Takové závazky vůči veřejným školám zachovány byly v platnosti §em 1 zákona ze dne 24. února 1873, čís. 16 z. zák. pro Čechy. V §§ 5 a 6 tohoto zákona jest sice stanoveno, že školním úřadům přísluší, by zachovávaly a zjišťovaly takovéto na soukromých důvodech spočívající závazky, ale činnost, těmito předpisy administrativním úřadům uložená, zahrnuje v sobě jen administrativní péči o udržení těchto závazků v platnosti a dobývání a správné použití splatných příspěvků a nic více. Vzejde-li spor o právo samo, jsou jen řádní soudové dle §u 1 j. n. povoláni, by rozhodovali o vzniku a platnosti oněch závazků. Podobné zásady platí dle dekretu ze dne 7. června 1841, čís. 541 sb. z. s. i ohledně nadací vůbec. Ježto v tomto sporu jde o podstatu závazku samotného, právem rekursní soud námitku nepřipustnosti pořadu práva zamítl. Nemohlo býti proto rekursu vyhověno.

K vývodům rekursu se ještě podotýká, že § 8 zákona ze dne 3. dubna 1919, čís. 189 sb. z. a n. nejedná o příspěvcích, spočívajících na souromoprávních důvodech, a že § 35 zákona ze dne 8. dubna 1920, čís. 292 sb. z. a n., dle něhož všecken osobní náklad na školy hraditi jest ze státních peněz, nenabyl dosud účinnosti (vl. nař. ze dne 6. listopadu 1920, čís. 605 téže sbírky) a že stanovisko správních úřadů o přípustnosti politické exekuce k vydobytí zažalovaných dávek jest pro tuto věc nerozhodno.

Čís. 3400.

Výmaz (firmy) akciové společnosti, jež splynula s jinou akciovou společností, lze povolití teprve tehdy, když bylo vyhověno všem náležitostem čl. 247 obch. zák.

(Rozh. ze dne 16. ledna 1924, R I 5/24.)

Banka O., akciová společnost, byla následkem fuse s bankou Č., akciovou společností, zrušena a toto zrušení bylo zapsáno do obchodního rejstříku. Návrhu na výmaz firmy banky O. rejstříkový soud nevyhověl, poněvadž nebylo prokázáno, že bylo vyhověno předpokladům čl. 247 obch. zák., takže toho času nelze důvodně tvrditi, že ona firma již úplně zanikla a že důsledkem toho může býti z rejstříku obchodního vymazána. Rekursní soud usnesení potvrdil.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Pro navrženou změnu napadeného usnesení není zákonné podmínky Šu 16 nesp. řiz. Dovolací rekurs uplatňuje sice nezákonnost napadeného usnesení, avšak, jak z vývodů jeho je patrné, zaměňuje sám zápis zrušení akciové společnosti podle čl. 247 čís. 4 obch. zák. s výmazem této společnosti (t. j. její firmy) v obchodním rejstříku podle čl. 25 obch. zák., a čl. III. čís. 8 min. nař. ze dne 10. prosince 1901 čís. 40 ř. zák., jež výslovně poukazuje na rozdíl mezi zrušením společnosti a výmazem firmy. Čl. 247 obch. zák. neustanovuje ničeho o předchozím výmazu firmy, z čehož je dovoditi, že k výmazu tomu může dojiti teprve po splnění všech náležitostí tohoto článku. Stěžovatelka vykládá si předpis ten mylně v opačném smyslu, vyžadujíc předčasně výmaz firmy, ježto nezáleží jen na tříměsíční lhůtě, jí uváděné, nýbrž na splnění všech náležitostí. Pokud jmění zrušené společnosti spravuje se odděleně, nelze o něm říci, že splynulo se jměním jiné společnosti, že došlo k splynutí jeho (fusi), a pokud se tak nestalo, nezanikla společnost naprosto, by mohla býti její firma vymazána v obchodním rejstříku.

Čís. 3401.

V řízení o žalobě na rozluku manželství jest soud povinen vyšetřovati z úřadu pouze důvod rozluky, nikoliv však též zavinění toho kterého manžela na rozluce.

(Rozh. ze dne 16. ledna 1924, Rv I 425/23.)